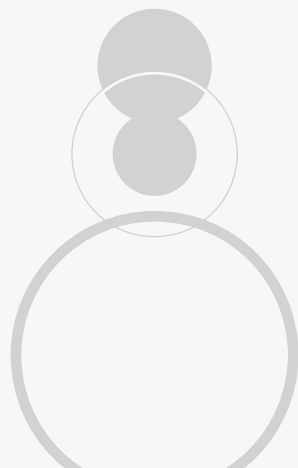

F K U S

5.

BILTEN STUDIJA O MLADIMA ZA MLADE

Izdavač:

Mreža mladih Hrvatske

Urednice:

Emina Bužinkić i Monika Rajković

Mentori/ice:

Igor Bajok
Bojana Čulum

Autori/ice:

Jurica Jug
Boris Krajinović
Zrinka Pavlov
Maja Vinski
Doris Velan
Nikolina Zorić

Lektura i korektura:

Tomislav Fresl

Dizajn:

Mladen Katanić

Tisak:

ACT Printlab d.o.o.

ISSN:

1847-7402

Svibanj, 2012.

Stavovi autora/ica ne odražavaju stavove Mreže mladih Hrvatske.

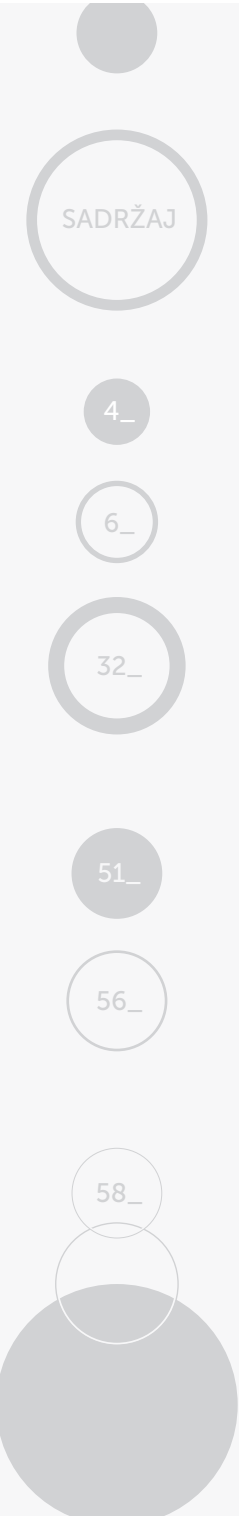
Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem financijske potpore Američke ambasade iz Zagreba.

Studiji na Facebooku: www.facebook.com/studiji

Sijedite nas na Twitteru: [@youthstudieshr](https://twitter.com/youthstudieshr)

SADRŽAJ

4_

UVOD

6_

PROCJENA POTREBA MLADIH U RURALNIM ZAJEDNICAMA

Zrinka Pavlov, Maja Vinski, Doris Velan, Nikolina Zorić

32_

ISTRAŽIVANJE O PODMLADCIMA POLITIČKIH STRANAKA U HRVATSKOJ

Boris Krajinović, Jurica Jug

51_

GALERIJA SLIKA

56_

Biografije urednica i mentora/ica

58_

Bilješke

UVOD

Studiji o mladima za mlade inovativan su primjer interdisciplinarnog izvaninstitucionalnog učenja o mladima i za mlade. Ideja Studija o mladima za mlade je osnaživanje mladih osoba iz različitih društvenih područja na aktivan građanski angažman. Studijima nastojimo podignuti razumijevanje onoga što znači *učenje mladih o mladima za mlade*, politike za mlade, te odgovornoga i aktivnoga građanskog angažmana.

Studijima o mladima za mlade želimo:

- potaknuti mlade na odgovornost u svojoj zajednici i uključivanje u sudioničke procese demokracije,
- izgraditi sposobnost prepoznavanja, analize i artikulacije potreba i problema mladih uz zagovaranje održivih rješenja,
- potaknuti kritičko promišljanje pojedinih metoda, tehnika i mogućnosti djelovanja u zajednici s utjecajem na razvoj politike za mlade i pozitivne društvene promjene, te
- potaknuti konkretnu primjenu znanja u zajednici.

Program Studija sastoji se od obrazovnog i praktičnog istraživačko-zagovaračkog dijela. U okviru praktičnog dijela programa dio je polaznika/ica proveo akcijska istraživanja o položaju i sudjelovanju mladih u svojim lokalnim zajednicama. Rezultate njihovih istraživanja možete čitati u biltenu koji držite u rukama. U 5. Biltenu Studija nalaze se dva istraživanja polaznika/ica 2. godine: *Procjena potreba mladih u ruralnim zajednicama* i *Istraživanje o političkim podmladcima*. Značaj ovih istraživanja je višestruk, osobito uzevši u obzir kroničan nedostatak istraživanja o položaju i sudjelovanju mladih u Hrvatskoj i time nemogućnost nacionalnih strateških dokumenata, lokalnih

programa pa čak i izvaninstitucionalnih informacijsko-edukacijskih programa da odgovore na njihove potrebe i kvalitetno usmjere njihov rast i razvoj.

Ova istraživanja provedena su od strane mladih u suradnji s mladima, a rezultati su proizašli isključivo iz mišljenja mladih o problemima suvremenog društva i (vlastitog) položaja mladih u njemu. Kroz istraživanja ispitane su potrebe mladih i trenutno stanje u lokalnim zajednicama, razina i kvaliteta njihove uključenosti u društveno-političke procese te opseg njihova utjecaja što može biti poticaj i podloga za buduća istraživanja i/ili razne formate javnog djelovanja.

Polaznici/ice su imali/e priliku naučiti razne metode istraživanja, ispitati situaciju u njihovim okruženjima te pronaći novu motivaciju za budući aktivni angažman u svojoj lokalnoj zajednici. Značaj istraživanjima daje i činjenica da su ovi specifični problemi u njihovim lokalnim zajednicama prepoznati od strane samih polaznika/ica što kod njih pokazuje razinu kritičkog mišljenja i motivaciju za mijenjanjem postojećeg stanja. Polaznici/ice su između ostalog imali/e i priliku steći analitičke vještine, vještine grupnog rada, izrade istraživačkog teksta te vještine i metode zagovaranja.

Kroz pisanje radova koje vam predstavljamo u ovome biltenu, polaznici/e Studija uče artikulirati svoje i potrebe mladih kao i način njihova predstavljanja donositeljima odluka, široj javnosti, medijima.

PROCJENA POTREBA MLADIH U RURALNIM ZAJEDNICAMA

Zrinka Pavlov, Doris Velan, Maja Vinski, Nikolina Zorić

Sažetak

Istraživanja o mladima u ruralnim zajednicama (Žutinić et al., 2010), provedena tijekom zadnjih deset godina, pokazuju kako namjere mladih o odlasku iz svoje ruralne zajednice nisu jednoznačne. Na njih utječu brojni socioekonomski, kulturni i psihološki čimbenici koji dolaze iz njihove neposredne okoline te su usko povezani s njihovim životnim aspiracijama. Ta ista istraživanja, kao glavne razloge za odlazak mladih iz ruralnih zajednica, navode manjak kulturnih i zabavnih sadržaja te veće mogućnosti za zapošljavanje u gradovima, što neposredno utječe na realizaciju njihovih profesionalnih ambicija.

Cilj ovog rada bio je ispitati potrebe mladih u ruralnim zajednicama, a potom usporediti dobivene odgovore prema određenim kriterijima kako bismo otkrili konkretne i najvažnije podatke o mladima s ciljem utvrđivanja stanja te došli do zaključaka i preporuka kako zadovoljiti te potrebe i spriječiti sve češću pojavu „bježanja” mladih iz ruralnih područja. Napuštanje ruralnih sredina predstavlja veliki društveni problem te je potrebno otkriti koji su uzroci istog. Metoda kojom možemo doći do odgovora na to pitanje je procjena potreba koja nam daje sliku stvarnog stanja, odnosno potreba unutar zajednice.

Kako bismo došli do ovih rezultata autorice i istraživačice su koristile metodu fokus grupe provedene u 3 grada: Oslju, Pazinu i Đakovu, koja po nekim svojim obilježjima spadaju u ruralna područja.

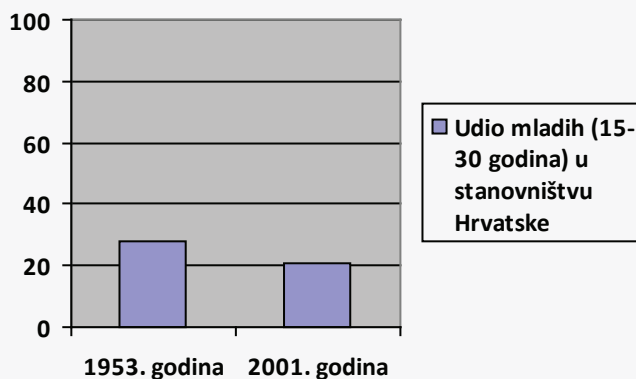
Ključne riječi: Mladi, ruralno područje, potrebe, slobodno vrijeme

Uvod u osnovne pojmove

Osnovni pojmovi ovog rada su "mladi" i "ruralnost", stoga ćemo ih pobliže definirati.

Mladi su posebna društvena skupina, socijalno heterogena, čija je zajednička karakteristika pripadnost istoj dobnoj skupini (15-30 godina, u Republici Hrvatskoj)¹. Prema Nacionalnom programu za mlade, tijekom proteklih pola stoljeća, obilježenog procesima modernizacije, u Hrvatskoj se udio mladih u dobi od 15 do 30 godina smanjio s 27,7% (1953. godine) na 20,6% (2001. godine). Slične su se demografske promjene zbivale i u većini drugih europskih društava, a trend starenja stanovništva mlade dodatno čini sve dragocjenijim društvenim resursom. Postoji nesklad između službenoga statističkog praćenja mladih, pristupa u znanstvenim istraživanjima i dosega nacionalnih politika za mlade, što otežava napore za poboljšanje ukupnoga društvenog položaja mladih. U Republici Hrvatskoj je značajan utjecaj na razvoj mladih, kao jedinstvene skupine, imao proces tranzicije iz socijalističkog u demokratski sustav vlasti. Promijenile su se društvene norme i vrijednosti, institucije te procesi koji su prijašnjim mladim generacijama olakšavale prelazak iz djetinjstva u „odraslost“. Zajedničko mladima i u razvijenim i u tranzicijskim europskim društvima jest da ih društva, čiji su integralni dio, tretiraju dvojako: i kao društveni resurs i kao društveni problem (prema Nacionalnom programu za mlade 2009. - 2013.). Hrvatska pripada većini europskih zemalja u kojima se mladima pristupa kao resursu, ali istodobno i manjini zemalja u kojima se tek uspostavlja institucionalna infrastruktura za sustavno bavljenje problematikom mladih i koordinaciju aktivnosti u provođenju politike prema mladima (Ilišin, 2003).

1 Program za mlade Grada Rijeke za razdoblje 2009. - 2013. godine (2009.), www.rijeka.hr, 12.11.2011

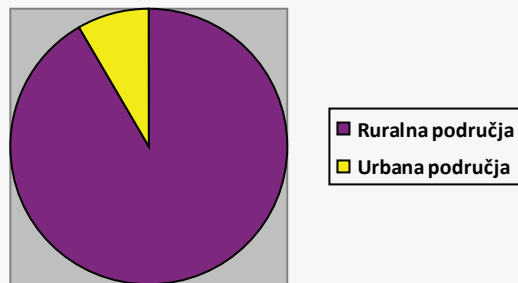
Prva asocijacija na riječ „ruralno“ najčešće je – selo. Što ruralno uopće podrazumijeva? Može li i grad biti ruralan?

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi u članku 5. definira grad kao jedinicu lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije te svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika, a predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. Prema toj se definiciji Ozalj i Pazin ne bi mogli smatrati gradovima, ali nam zakon u istom članku objašnjava kako se, u slučaju da za to postoje posebni razlozi (povijesni, gospodarski, geoprometni), gradom može utvrditi i mjesto koje ima manje od 10.000 stanovnika, što je slučaj s Ozljem i Pazinom. Takva teritorijalna podjela, po kojoj se ruralnima smatraju općine, a urbanima gradovi, koristi se u Hrvatskoj u administrativne svrhe. Međutim, u svrhu provedbe politike ruralnog razvoja, kao najčešći međunarodno priznat i korišten kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja koristi se definicija OECD-a, koja se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva: na lokalnoj razini (LAU 1/2 – općine, gradovi u Republici Hrvatskoj), područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika na km². Na regionalnoj razini (NUTS 3 – županije u Republici

Hrvatskoj), OECD definira tri skupine područja, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima:

- pretežito ruralne regije (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima),
- značajno ruralne regije (15 – 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima) i
- pretežito urbane regije (manje od 15 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

Koristeći ovu definiciju, ruralnim se klasificiraju područja čija je gustoća naseljenosti stanovništva manja od 150 stanovnika po kilometru kvadratnom (Strategija ruralnog razvoja RH 2008. - 2013.) te prema tome možemo i Đakovo smatrati pretežito ruralnim područjem. Prosječna gustoća naseljenosti u RH prema podacima iz 2001. iznosi 78.4 st./km², a zbog procesa deruralizacije razlika između gustoće naseljenosti urbanih i ruralnih područja sve se više povećava. Kad promatramo područje Republike Hrvatske koristeći ovu definiciju, možemo čak 91,6% Hrvatske definirati kao ruralno područje (Strategija ruralnog razvoja RH 2008. - 2014.)

Seoski ili ruralni prostor određuju tri glavne značajke: (1) gustoća naseljenosti, (2) način korištenja zemljišta te (3) identitet zajednice. Tipična seoska područja imaju nisku gustoću naseljenosti, što je posljedica male veličine naselja i njihove raspršenosti. Dodatno, glavnina raspoloživog zemljišta koristi se u poljoprivredi i šumarstvu, dok izgrađeni prostor zauzima manje površine. U Hrvatskoj, slično kao i u drugim tranzicijskim zemljama, koncept ruralnog dugo nije bio precizno definiran te je uglavnom bio ograničen na općeniti pojam pod kojim su se podrazumijevala područja regija s prirodnim seoskim okolišem, uključujući sela i manja naselja s poljoprivredom i šumarstvom kao glavnim gospodarskim karakteristikama (prostorni koncept okoliša). Europska Unija ruralnu Europu prepoznaje kao područje koje se prostire diljem regija različitih država, a obuhvaća područja netaknutog krajobraza te poljoprivrednog i šumskog zemljišta, sela, male gradove i naselja koja okružuju industrijske i regionalne centre. Ipak, u većini zemalja se gustoća naseljenosti područja rabi kao temeljni kriterij za razlikovanje regija prema ruralnosti. Isto vrijedi i za države EU, premda se prag ruralnosti razlikuje od države do države.

Opis metode

Fokus grupa je metoda grupnog intervjuiranja u kojoj se interakcija zbiva na razini moderatora i grupe te na razini članova grupe, a koja pomaže izvući i otkriti informacije i uvide s obzirom na pažljivo dizajnirana pitanja (Skoko, Benković, 2009). Osnovni je cilj fokus grupe potaknuti dubinsku diskusiju kojom će se istražiti vrijednosti ili stavovi ispitanika prema nekom problemu ili temi, odnosno razumjeti i objasniti značenja, vjerovanja i kultura koja utječe na osjećaje, stavove i ponašanja pojedinaca. U metodi fokus grupe ispitivač ima kontrolni popis s pitanjima ili problemima o kojima želi razgovarati s ispitanikom kojemu je dozvoljeno slobodno govoriti. Na isti način, ispitivač je slobodan preispitati ispitanikove odgovore kada to smatra primjerenim te dodavati ili izmijeniti intervju tijekom njegova provođenja ukoliko ispitanik postavi važna, neočekivana pitanja. Takvi su intervjui fokusirani samim time što su planirani. Razni autori (Henderson and Thomas, 2002) definiraju fokus grupu kao kvalitativni oblik istraživanja², a glavni izvor analize je interakcija među ispitanicima. Kako bismo kvalitetno znali procijeniti potrebe, nužno je razgovarati unutar iskustva ljudi, a ne izlaziti van njega, smatra Henderson (2010). Isti autor dodaje i da je potrebno poistovjetiti se s lokalnim ljudima, staviti se u njihov položaj. Henderson zapaža i da nam jezik koji stanovnici koriste kako bi opisali određene probleme može pružiti indicaciju o njihovoj motivaciji da učine nešto u pogledu tih problema. Konkretnim uvidom u potrebe ciljane skupine, u mogućnosti smo postaviti realne i ostvarive ciljeve te kvalitetno planirati njihovu realizaciju.

² Kvalitativno istraživanje je širok termin koji opisuje istraživanje koje se usredotočuje na način na koji pojedinci ili grupe gledaju i shvaćaju svijet te oblikuju **značenje** izvan svojih iskustava.

Tri fokus grupe imale su vrlo sličan uzorak ispitanika i kriterije kojima su željele osigurati reprezentativnost grupe, a ti kriteriji su:

- **SPOL** – jednak broj ispitanika muškog i ženskog spola
- **DOB** – sukladno prihvaćenoj kategorizaciji, koju koristi i Državni zavod za statistiku, podijelili smo sudionike u tri dobne skupine:
 - Od 15-19 godina
 - Od 20-24 godine
 - Od 25-30 godina
- **STUPANJ OBRAZOVANJA I ZAPOSLENOSTI** - učenici, studenti, zaposleni, nezaposleni te podjela prema stručnoj spremi
- **MJESTO STANOVANJA U ODNOSU NA CENTAR** - ispitanici iz centra grada i oni iz okolnih mjesta
- **STUPANJ DRUŠTVENE AKTIVNOSTI** – neki ispitanici aktivni u udrugama i Savjetu mladih, drugi samo kao korisnici sudjeluju u aktivnostima udruga ili javnih institucija

Upitnik koji smo izradili za potrebe istraživanja temeljio se na ispitivanju razine zadovoljstva uvjetima života u Ozlju, Pazinu i Đakovu te percepciji koju ispitanici imaju o prednostima i nedostacima života u ruralnoj sredini te o dodatnim sadržajima koji bi ih eventualno nagnali na ostanak u toj sredini.

Informacije o gradovima u kojima se provodilo istraživanje

Pazin

Pazin je kulturno, gospodarsko i političko središte unutrašnje Istre. Smješten je u samom srcu istarskog poluotoka. Obuhvaća površinu od 134,87 km², a prema popisu iz 2001. na području Pazina živjelo je 9.227 stanovnika, od čega postotak mladih između 15 i 29 godina iznosi 21,38%. U Pazinu živi 68,41 stanovnika/km². U strukturi pazinskog gospodarstva prevladavaju mali poduzetnici³, čineći udio od 97,54% ukupnog broja svih poduzetnika. Najznačajnija znamenitost Grada Pazina je Pazinski kaštel, najveća i najbolje sačuvana srednjevjekovna utvrda u Istri. U sklopu Kaštela nalaze se Etnografski muzej Istre i Muzej Grada Pazina. Od kulturnih sadržaja najpoznatiji su Dani Julesa Verna, koji se održavaju svake godine u lipnju. Također valja spomenuti i manifestacije: Sedam dana stvaranja, TradelnEtno, Istrakon – konvencija fantastike i SF-a te Dane meda. U Pazinu postoje dvije radio stanice (Radio Istra i Radio Pazin), lokalna televizijska postaja Tv Istra te dva internetska portala posvećena aktivnostima u gradu. Većina manifestacija, predavanja i kazališnih predstava se održava u sklopu Spomen doma sjedinjenja i slobode gdje se nalazi i Gradska knjižnica i čitaonica. U Pazinu radi i kino Twin Peaks te djeluju tri noćna kluba koja rade vikendom. Na području Grada djeluju dvije srednje škole koje pohađa oko 1000 učenika⁴, Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile i Pazinski kolegij - klasična gimnazija. Osim srednjih škola Grad Pazin odnedavno ima i dio Veleučilišta u Rijeci, stručni studij Poduzetništva i stručni studij Mediteranske poljoprivrede. U Gradu djeluju 134 registrirane udruge i sportska kluba te Savjet mladih grada Pazina, koji ima problema s motiviranjem članova za rad.

3 Prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN 29/02 i NN 63/07) Mali poduzetnici su oni koji imaju manje od 50 zaposlenih osoba, ostvaruju godišnji promet manji od 54 mil. HRK (a više od 14 mil. HRK) te posjeduju imovinu u vrijednosti između 7 mil. HRK i 27 mil. HRK.

4 <http://pazin.hr/index.php?id=78,0,0,1,0,0>, 12.12.2011.

Đakovo

Grad Đakovo je središte ruralnog razvoja cijele Đakovštine. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. god., u Đakovu živi oko 29 000 stanovnika od čega je 20 % mladih. Đakovština obuhvaća područje bivše Općine Đakovo s ukupno 52.260 stanovnika. U gradu Đakovu osnovani su i Savjeti mladih grada Đakova, kojima bi prvotni cilj trebao biti uključivanje mladih u javni život, poticanje mladih na participaciju u svojoj lokalnoj zajednici te zagovaranje interesa mladih. Đakovo je kulturno, gospodarsko i biskupsko središte Đakovštine. Najznačajnija znamenitost Grada Đakova je Đakovačka katedrala. Od kulturnih sadržaja najpoznatiji su Đakovački vezovi, koji se održavaju svake godine, prve nedjelje u mjesecu srpnju. U Đakovu postoje dvije radio stanice: Radio Đakovo i Novi radio. Kino djeluje u sklopu Centra za kulturu Đakovo. U gradu se nalazi Gradska knjižnica i čitaonica te tri muzeja: Muzej Đakovštine, Dijecezanski muzej Đakovačke biskupije i Spomen muzej J.J. Strossmayera. Od obrazovnih institucija u Đakovu se nalazi Katolički bogoslovni fakultet te tri srednje škole: Gimnazija A.G.Matoš, Strukovna škola Braće Radića te Obrtnička škola Antuna Horvata. U pogledu organizacija za mlade u Đakovu, a s obzirom na broj stanovnika i postotak mladih, zamjetan je veliki nedostatak ponude kvalitetnih, edukativnih i/ili zabavnih sadržaja. Prema podacima Registra udruga postoji manje od deset udruga za mlade, a četiri od njih financijski pomaže grad Đakovo.⁵

Ozalj

Ozalj je stari grad Zrinskih i Frankopana u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, udaljen 17 km od Karlovca i 65 km od Zagreba. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u Ozlju je živjelo 7.663 stanovnika (preuzeto s web stranice: www.dzs.hr), no taj se broj značajno smanjio u zadnjih deset godina te Ozalj prema ovogodišnjem popisu stanovnika broji 6.837 stanovnika. Ozalj čini čak 97 samostalnih naselja od kojih je jedno i sam Ozalj u užem smislu, u kojem prema zadnjem popisu stanovništva živi tek 1.194 stanovnika. Prostire se na 179,37 km² te ima gustoću naseljenosti od 38,1 stanovnika po kvadratnom kilometru. Ako se uzme u obzir da se urbanima smatraju naselja

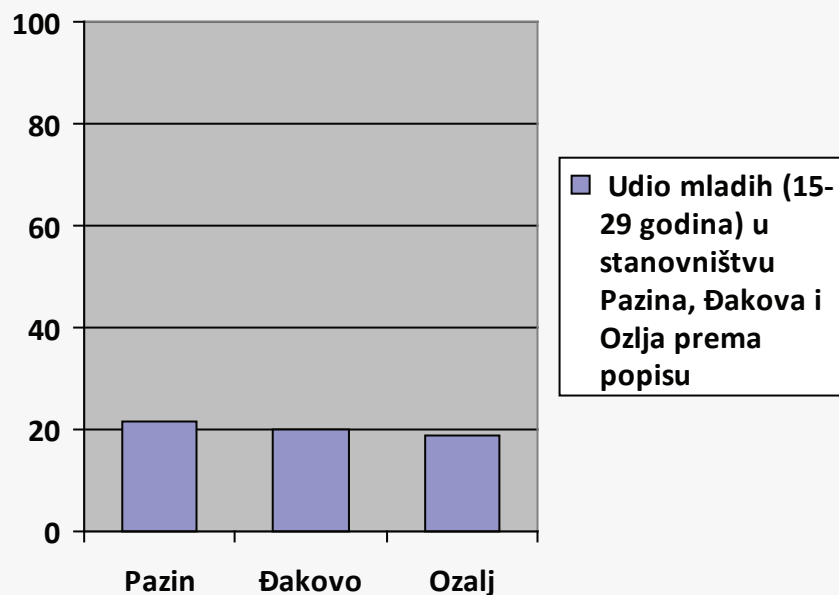
⁵ Registar udruga Republike Hrvatske

čija gustoća naseljenosti prelazi 150 stanovnika po kilometru kvadratnom, onda nam je ruralni karakter Ozlja kao naselja sasvim očit. Prema podacima koje smo u telefonskom razgovoru dobili od djelatnika ozaljske podružnice HZZ-a, u Ozlju su u prosincu 2011. kao nezaposlene bile evidentirane 643 osobe. Udio mladog stanovništva (15-29 godina) u Ozlju 2001. godine iznosio je 18,9%, dok je stanovnika starijih od 60 godina bilo čak 27,4% (2001. udio mladih na državnoj razini iznosio je 20,6%, a udio starih 21,5%). U Ozlju su danas registrirana 93 poduzeća i 161 obrt. Postoji osnovna škola, a najbliža srednja škola je u Karlovcu, gdje stoga većina ozaljskih srednjoškolaca svakodnevno putuje. Grad ima dječji vrtić i jaslice, poštu, banku, FINA-u, dom zdravlja, stomatologa, knjižnicu, gradski muzej, trgovinu. Na području Ozlja registrirano je 11 udruga civilnog društva, četiri kulturno umjetnička društva, devet dobrovoljnih vatrogasnih društva i 15 sportskih društava (preuzeto s web stranice: www.ozalj.hr). U Ozlju je formiran i Savjet mladih koji formalno djeluje, ali ima velikih problema s motiviranjem članova na rad. Mjesto ne nudi mnogo zabave, što proizlazi i iz činjenice da postoji samo jedan noćni klub koji radi jedan dan u tjednu, a njegova ponuda namijenjena je prvenstveno obožavateljima turbo folka. Ostala ponuda za mlade svodi se na nekoliko kafića pa mladi uglavnom izlaze u Karlovac. Na području grada ne postoji niti jedan lokalni medij.

Iz ovog poglavlja vidljivo je da ova tri grada uz mnogo sličanosti odlikuju i velike razlike. Ozalj je najmanji, nema srednjih škola, nema niti jedan medij preko kojeg bi se mladi mogli informirati.

Đakovo i Pazin na prvi pogled djeluju vrlo slično, ali ih uvelike razlikuje broj stanovnika, prema kojem je Pazin sličniji Ozlju. Prema popisu stanovnika iz 2001. godine u Pazinu je živjelo 21,38% mladih, u Ozlju 18,9 %, a u Đakovu 20 %.

Prema podacima HZZ-a, u prosincu je u Ozlju zabilježeno 643 nezaposlenih, u Pazinu 718, a u Đakovu 5376.

Rezultati istraživanja

Fokus grupu smo započeli ispitivanjem razine zadovoljstva sudionika trenutnom situacijom u njihovom gradu. Pod time smo podrazumijevale prvenstveno infrastrukturu i neke objektivne karakteristike naselja (škole, zdravstvena skrb, trgovina, javni prijevoz...). Kod svih ispitanika postoji određeno zadovoljstvo postojećom situacijom što se tiče infrastrukture, ali mladi iz Ozlja i Pazina navode veliki problem prijevoza, koji im otežava pristup aktivnostima za mlade i kulturnim sadržajima. Naime, u ovim gradovima javnog prijevoza nema, a većina ljudi živi u prigradskim

naseljima i selima, par kilometara udaljenima od centra. To najviše pogađa prvu skupinu mladih, od 15-19 godina, koji nemaju položen vozački ispit.

Glavni zajednički rezultat svih triju fokus grupa jest da mladi nisu zadovoljni ponudom za mlade, iako je kvantiteta i kvaliteta ponude u tri grada drugačija. Manjak ponude za mlade ponajviše se odnosi na Ozalj, zbog čega se ondje među njima javlja i svojevrsna apatija – čak i kada se nešto događa (npr. gostovanje neke kazališne predstave) posjećenost i odaziv su vrlo slabi. No, isti problem ima i Pazin, iako zaista nudi mnogo kulturnih sadržaja i raznih aktivnosti kojima mladi mogu ispuniti svoje slobodno vrijeme. Stoga se u ovom slučaju postavlja i pitanje adekvatnosti tih aktivnosti i sadržaja za mlade te dubljeg istraživanja uzroka tako slabog odaziva.

Mladi Ozljani, koji su kroz svoj rad u udrugama aktivni kao pružatelji sadržaja, ističu kako se mladi često ne odazivaju i zbog ljubomore te im se čini da je problem „ljubomore susjeda“ karakterističan za njihovu ruralnu sredinu.

U Đakovu se ističu dva najveća problema mladih, iz kojih onda proizlaze pasivnost i nedostatak motivacije mladih za vlastiti osobni razvoj i aktivizam u svojoj lokalnoj zajednici.

Kao prvi problem, mladi ističu otežanu komunikaciju i suradnju s gradskim vlastima, čiji su nosioci, kako navode, zainteresirani isključivo za vlastiti interes. Drugi razlog, koji spominju i mladi Pazinjani, jest nezainteresiranost za ponuđene aktivnosti u svome gradu. Smatraju kako ista proistječe iz minimalne ponude organizacija za mlade s jedne te odbijanja od strane lokalne vlasti, s druge strane. Mladi također navode da nedostaje međusobnih konstruktivnih razgovora, odnosno da i na njima leži dio krivice, s obzirom da vrlo teško prihvaćaju vlastite pogreške. Društvo u kojemu živimo je, prema viđenju mladih, problem u cjelini, jer je u njega utkan krivi sustav vrijednosti. On potiče pasivnost i neangažiranost pojedinca da utječe na promjene u društvu, što čini svojevrsni začarani krug.

Većina mladih iz ovih gradova smatra da se zbog nedostatka (kulturnih, sportskih, zabavnih) sadržaja, mladi okreću alternativnim metodama provođenja slobodnog vremena u kafićima i parkovima, pred televizorom i računalom. Nitko od njih nije zadovoljan ponudom grada. Manjina svoje slobodno vrijeme provode u udrugama. Većina vrijeme provodi pred tv-om ili družeći se s prijateljima. Zanimljiv je podatak da mladi sami navode i vlastitu nezainteresiranost kao razlog neuključivanja u ponuđene aktivnosti. S druge strane, nerijetko ističu i da su prestari za uključivanje u neku od postojećih organizacija, što je vrlo znakovito s obzirom da to navode osobe mlađe od 24 godine. Svi bi voljeli osnovati nekakvu organizaciju, kako bi zadovoljili vlastite potrebe i kako bi mladima ponudili ono što je njima nedostajalo. Prioritetnom potrebom smatraju radionice za mlade, gdje bi mogli biti u kontaktu s drugim mladim ljudima, s kojima bi mogli razgovarati o svojim problemima.

Prema podacima ispitanih, odgovornost za sebe i sve mlade u pogledu ispunjenja slobodnog vremena prepuštaju gradu, gradskim tijelima, aktivistima, socijalnim radnicima, psiholozima, a nitko nije naveo da su mladi odgovorni za sebe. Oblicima informiranja o događanjima u gradu su nezadovoljni i smatraju da bi se organizatori trebali više služiti modernim oblicima komunikacije, time i informiranja. Izuzetno veliku ulogu danas imaju razne društvene mreže, preko kojih se najbrže informiraju o aktivnostima i događanjima. Mladi Pazinjani smatraju da su dovoljno informirani o aktivnostima koje im se nude, najviše preko interneta, ali smatraju kako je usmena predaja najbolja reklama. Naime, tako aktivist najlakše može na njih prenijeti žar s kojim nešto radi, što može biti izuzetno motivirajuće. Mladi iz Ozlja navode kako su informacije previše raspršene te su dali prijedlog pokretanja biltena u kojem bi sve informacije o događanjima u Ozlju bile na jednome mjestu.

Svi gradovi imaju Savjete mladih čija je zadaća uključivanje mladih u javni život, poticanje mladih na participaciju u svojoj lokalnoj zajednici, promicanje i unapređenje položaja mladih, ali svi smatraju kako oni ne obavljaju svoju funkciju. Ističe se pasivnost i apatija spomenutog savjetodavnog tijela, manjak zalaganja za položaj mladih u gradu, nedostatak suradnje itd.

Iako svi ispitanici navode kako u Ozlju, Pazinu i Đakovu nedostaje sadržaja i kako bi preselili u veći grad, studenti i ispitanici koji rade ili traže posao kao glavni problem ističu nedostatak radnih mjesta. Srednjoškolce problem nezaposlenosti još uvijek ne dotiče tako neposredno, dok navedena starija skupina navodi kako se u Ozlju, Pazinu i Đakovu vrlo teško zaposliti osobama svih razina obrazovanja, a pogotovo visokoobrazovanom kadru. Dakle, iako im nedostaju dodatni sadržaji, većina se ispitanika izjasnila kako bi ostala živjeti u svom gradu kada bi pronašli adekvatan posao. Za razliku od većih gradova, olakotna okolnost ruralnih sredina je što dobar dio mladih ovdje ima riješeno stambeno pitanje, jer ih većina živi u obiteljskim kućama te još uvijek postoji tradicija ostanka u roditeljskom domu (naslijeđe zadružne kulture).

Mladi iz ova tri grada razlikovali su se i prema stupnju društvene aktivnosti. Oni koji su društveno aktivniji, bolje su informirani o aktivnostima u gradu te navode probleme kao što su nemogućnost dobivanja prostora za rad udruga (Ozalj) te druge probleme s lokalnom samoupravom, koja ne brine o njihovim potrebama i sebična je u davanju financijskih potpora (Đakovo i Pazin). Oni koji su manje društveno aktivni, posljedično su i manje informirani o mogućnostima koje im se pružaju.

Razlike u godinama i nisu toliko došle do izražaja kada je riječ o potrebama i problemima mladih. Kod svih dobni skupina nailazimo uglavnom na iste probleme, pri čemu im najviše nedostaju društveni sadržaji. Tek najmlađa skupina (15-19 godina) u Ozlju i Pazinu razlikuje se od drugih po tome što ima veliki problem s prijevozom. Taj su problem ondje ponajviše isticali maloljetnici koji žive izvan centra grada. Razlike prema spolu nisu došle do izražaja. Prema stupnju obrazovanja i zaposlenosti nisu uočene bitne razlike, osim već spomenute da su mlađi (srednjoškolci) željniji društvenih sadržaja kao što su koncerti te večernji/noćni izlasci, dok su starijima i visoko obrazovanim potrebni kulturni sadržaji te su orijentirani ka osiguravanju egzistencije.

Svi ispitanici su iskazali zadovoljstvo sudjelovanjem u ovom istraživanju te smatraju nužnim ispitivati potrebe mladih, kako bi se mogli djelovati u pravome smjeru. Ponegdje, formalno, postoje udruge za mlade, ali one ne ispunjavaju svoju funkciju (npr. Klub mladih Pazin).

Rješenja i preporuke

U svim zemljama Europe među mladima je sve veći trend napuštanja ruralnih područja te preseljenje u urbane sredine, odnosno velike gradova koji nude mnoštvo kulturnih, zabavnih i edukativnih sadržaja. Veliki gradovi nude mogućnosti obrazovanja, osobnog razvoja i napretka, bolju mogućnost zaposlenja, veću zaradu itd.

Iskustvo drugih zemalja pokazuje da ostanak mladih na selu nije nikakvo jamstvo rasta i napretka sela. Neki čak smatraju da je za mlade ljude korisno da odu sa sela, ne samo zbog njihovog osobnog, profesionalnog i ekonomskog napretka, već i zbog spoznavanja vrijednosti života na selu.⁶

Najveći problem u Hrvatskoj proizlazi iz straha od nezaposlenosti, a to je pokazalo i naše istraživanje. Sva tri grada imaju veliki broj nezaposlenih osoba. Taj strah se temelji na relevantnim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, prema kojima je na početku 2011. godine zabilježena najveća nezaposlenost mladih osoba u dobi od 25-34 godine, u stopi od 25,5%⁷.

Potrebno je povećati zaposlenost i smanjiti regionalne razlike s obzirom na razvijenost pojedinih regija, kao što je potpuna usmjerenost na Zagreb i ljetni turizam u Dalmaciji, a slavonski resursi ostaju neiskorišteni. Dublji pogled u navedenu problematiku dovodi nas do bazičnog problema, a to je nedostatak ulaganja u obrazovanje i poticanje motivacije za osobni razvoj

6 Krpeljević, K. (2011), *Mladi na selu: Kako ih zadržati i kako to rade u Irskoj*. Pomakonline - Magazin za društvena istraživanja, <http://www.pomakonline.com/content/view/673/27/> , 22.11.2011.

7 http://www.hzz.hr/docslike/Nezaposlenost_Analiza_Studenj_2011.pdf , 15.12.2011.

(Malenica, 2007). Do tih podataka dolazimo usporedbom s drugim zemljama koje su u procesu tranzicije. U Hrvatskoj obuhvat djece srednjoškolskim obrazovanjem iznosi tek oko 65 posto generacije, dok se u Mađarskoj, Poljskoj, Estoniji i Litvi taj obuhvat kreće od 75 do 85 posto generacije (Malenica, 2007).

Navedeni problemi dovode do povećanja stope nezaposlenosti, sve većeg broja socijalno rizičnih mladih obitelji te produbljivanja problema siromaštva.

Socijalna isključenost je neprekidivi krug nezaposlenosti i siromaštva, gdje su mladi te osobe s nižim stupnjem obrazovanja neke od najranjivijih društvenih skupina. Hrvatska je zemlja s vrlo visokom stopom siromaštva. Prema podacima iz 2010. stopa rizika od siromaštva iznosila je 20,6%, što našu zemlju, u usporedbi s državama Europske Unije, stavlja na sam vrh ljestvice⁸. Stopa siromaštva je dva puta veća od prosjeka za stanovnike koji žive u ruralnom području Slavonije i središnje Hrvatske. Sve to dovodi do apatije mladih, što potvrđuju i navodi mladih stanovnika Ozlja koji su naveli da ne osjećaju kako su kulturni sadržaji namijenjeni njima, već nekome drugom. To dalje vodi ka kulturi sjedenja pred TV-om i računalom (društvenim mrežama), aktivnostima koje su im lako dostupne te uglavnom besplatne.

Svi ovi problemi doprinose jačanju već prisutnog individualizma, gdje ne marimo za ljude koje žive oko nas, već smo usmjereni samo i isključivo na vlastite probleme kojih je, doduše, uistinu mnogo. Rastući u ovakvom društvu, s velikom dozom primitivizma i nezainteresiranosti za promjene, na koji način ostavljamo vlastiti otisak u našoj zemlji?

Potrebno je mnogo timskog rada, prihvaćanja drugih znanja i vještina te sposobnosti da mijenjamo vlastite tromе navike kako bi svi mladi u potpunosti razvili svoj potencijal i donijeli u naše društvo inovativnost svojim idejama.

8 Ivanov, D. (2011), *Hrvatska u Europi među vodećim zemljama po stopi siromaštva*. <http://www.profitiraj.hr/novosti/hrvatska-u-europi-medu-vodecim-zemljama-po-stopi-siromastva/>, 18.12.2011..

To znači da potencijali mladih kao inovativnog, najvitalnijeg, najfleksibilnijeg i najkreativnijeg segmenta suvremenog društva ostaju nedovoljno iskorišteni. Pritom treba imati na umu da se tijekom proteklih pola stoljeća, obilježenog procesima modernizacije, u Hrvatskoj udio mladih u dobi od 15. do 30. godine smanjio s 27,7% (1953. godine) na 20,6% (2001. godine)⁹.

Hrvatskom društvu nedostaje ustrajnost. S obzirom na ljepote naše zemlje i mogućnost kvalitetnog iskorištenja seoskih resursa, može se raditi na poticanju i razvoju seoskog turizma, preko kojega se može poticati zapošljavanje i mogućnost mladih da rade razne poslove na selu.

U Đakovu je potrebno, prema navodima mladih, prvenstveno bolja suradnja i zainteresiranost lokalne samouprave za inicijative mladih. Samim time nećemo, jasno, uspjeti motivirati svu mladež u Đakovštini, ali bismo mogli barem one koji žele participirati u svojoj zajednici osnažiti u ostvarenju neiskorištenih ideja. Potrebno je mobilizirati Savjet mladih Grada Đakova, jer je to tijelo instrument preko kojega se mogu zadovoljiti potrebe i interesi mladih građana i povezati mlade s donositeljima odluka. Uz okupljanje stručnih i motiviranih mladih ljudi, moguće je stvoriti održive programe pomoći mladima slabijeg socioekonomskog statusa, omogućiti dostupnost informacija koristeći suvremenu tehnologiju, a posebice mladima pružiti informacije o njihovim pravima i odgovornostima te mogućnostima participacije u društvu.

U Ozlju rješenje problema vidimo u povećanom informiranju mladih. Takve informacije moraju se na neki način „koncentrirati“, tj. biti dostupne na jednome mjestu. Važno je da taj oblik informiranja postane kontinuirana praksa kod mladih (jer informacije i sada postoje, ali su raspršene i mladi nemaju naviku obraćanja izvorima tih informacija – npr. Turističkoj zajednici). Prijedlog koji se iskristalizirao već tijekom provođenja fokus grupe jest pokušaj stvaranja biltena kao medija koji bi na jednom mjestu nudio informacije o novostima i mogućnostima za mlade u Ozlju i okolici.

9 Nacionalni program za mlade 2009.-2013. godine

U Pazinu nije dovoljno samo informirati mlade o postojećim sadržajima i mogućnostima provođenja slobodnog vremena, već ih je potrebno motivirati da postanu aktivni članovi zajednice. Postoji već mnogo udruga u koje se mogu uključiti, a ako one ne zadovoljavaju njihove interese treba ih potaknuti da osnuju svoje udruge i klubove prema vlastitom interesu ili uvedu novitete u već postojeće udruge. Bilo bi dobro poraditi i na informiranju, mada to nije presudan faktor uključivanja mladih te već oformljeni Savjet mladih motivirati na rad za dobrobit njihovih vršnjaka, kao i zajednice u cjelini.

Jedna od preporuka je informiranje i savjetovanje mladih o neformalnim oblicima obrazovanja na regionalnoj razini te omogućavanje mladima u ruralnim područjima sudjelovanja na raznim edukativnim i zabavnim radionicama.

Novija istraživanja u Hrvatskoj pokazuju da su srednjoškolci i studenti nezainteresirani za politička zbivanja, da ne pokazuju civilnu zauzetost za društvene probleme, da vrlo rijetko sudjeluju u civilnim akcijama ili u radu organizacija civilnog društva, s izuzetkom športsko-rekreativnih programa te da slabo poznaju demokratske institucije i procese, uključujući svoja prava i obveze. Istovremeno, mladi su zainteresirani za uvođenje takvih sadržaja na sve razine obrazovanja. Potreba da se mladi pripreme za aktivno i odgovorno građanstvo govori u prilog integracije neformalnih obrazovnih programa organizacija civilnog društva u sustav formalnog obrazovanja, uz pretpostavku da se prethodno odrede standardi kvalitete primjenjivi na takve programe (Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine).

Problem s kojim su se sve grupe suočile je nezainteresiranost i nedostatak motivacije mladih da bilo kakvu aktivnost u svoju korist, a proizlazi iz besperspektivnosti, jer živimo u zemlji u kojoj je nezaposlenost, bilo posredno bilo neposredno, vrlo prisutna u njihovim životima.

Literatura:

An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering A renewed open method of coordination to address youth challenges and opportunities (2009). Brussels: Comision de European communities, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:EN:PDF> 04.11.2011.

Registrirana nezaposlenost i zapošljavanje u veljači 2011. (2011.) Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Program za mlade Grada Rijeke za razdoblje 2009. - 2013. godine (2009.), www.rijeka.hr, 12.11.2011

Strategija ruralnog razvoja RH 2008.-2013. (2008.), <http://www.mps.hr/default.aspx?id=3652>, 15.10.2011.

Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije 2008-2013., http://www.istra-istria.hr/uploads/media/Ruralni_razvoj_2008-2013sazetak.pdf, 04.11.2011.

Henderson P. i Thomas D.N. (2010) *Vještine u kvartovskom radu*. Zagreb: Biblioteka socijalnog rada

Ilišin, V. (2003), *Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu*, Polit. misao, Vol XL, br. 3, str. 37–57

Ivanov, D. (2011), *Hrvatska u Europi među vodećim zemljama po stopi siromaštva*. <http://www.profitiraj.hr/novosti/hrvatska-u-europi-medu-vodecim-zemljama-po-stopi-siromastva/>, 18.12.2011.

Krpeljević, K. (2011), *Mladi na selu: Kako ih zadržati i kako to rade u Irskoj*. Pomakonline - Magazin za društvena istraživanja, <http://www.pomakonline.com/content/view/673/27/>, 22.11.2011.

Malenica, Z. (2007), *Rasprostranjenost i borba protiv siromaštva u Hrvatskoj*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu. God 44.

Nudimo vam Ozalj, publikacija Grada Ozlja, http://ozalj.hr/index2/images/stories/gospodarstvo/OZALJ_2011_nopr.pdf, 28.10.2011.

Skoko, B., Benković, V. (2009), *Znanstvena metoda fokus grupa – mogućnosti i načini primjene*, Politička misao, god. 46, br. 3, str. 217-236

Vlada Republike Hrvatske. (2009), *Nacionalni program za mlade od 2009 do 2013*, Narodne novine, broj 82/09.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Narodne novine br. 33/01, 60/01, 106/03, 129/07, 125/08, 36/09

Žutinić Đ., D. Kovačić, I. Grgić, J. Markovina: (2010) *Percepcija kvalitete življenja i namjere o odlasku iz ruralnih sredina*, izvorni znanstveni rad, Društvena istraživanja, Vol.19 No.1-2 (105-106) str.137-159.

Internet izvori

Registar udruga Republike Hrvatske, <http://195.29.186.154/RegistarUdruga/login>

Službeni portal Grada Pazina www.pazin.hr

Službeni portal Grada Ozlja www.ozalj.hr

Službeni portal Grada Đakova <http://www.djakovo.hr/portal/>

Državni zavod za statistiku <http://www.dzs.hr/>

Eurostat – Your key to European statistics <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

Prilog 1.

Pitanja korištena u fokus grupi

OPĆA PITANJA:

- 1_ Dob:
- 2_ Spol: M Ž
- 3_ Živim u:
 - ☐ Pazinu/Ozlju/Đakovu
 - ☐ Okolici Pazina/Ozlja/Đakova
- 4_ Školuješ li se (srednja škola, fakultet)? DA NE
- 5_ Jesi li zaposlen(a): DA NE RADIM SEZONSKI
- 6_ Školuješ se/radiš:
 - ☐ u Pazinu/Ozlju/Đakovu
 - ☐ negdje drugdje
- 7_ Većinu vremena (tjedna/mjeseca) provodim:
 - ☐ U Pazinu/Ozlju/Đakovu
 - ☐ Negdje drugdje (Možda možemo pitati gdje?)
- 8_ Kako ste zadovoljni svojim životom u Ozlju/Pazinu/Đakovo s obzirom na ponudu? (sadržaji za mlade, kulturni sadržaji, prijevoz, zdravstvena zaštita...)
- 9_ Vidite li se u O./P./Đ. za deset godina? (Ako da, zašto da i ako ne, zašto ne?)

- 10_ Za koje aktivnosti/sadržaje smatrate da nedostaju u O./P/.Đ., a koje bi doprinijele vašem ostanku u toj zajednici?
- 11_ Koje aktivnosti/sadržaje imaju veći gradovi? Što je to što ih čini atraktivnijima za život od O./P/.Đ.?

SLOBODNO VRIJEME:

- 1_ Što obično radiš u svoje slobodno vrijeme?
- 2_ Čime bi se (još) želio/željela baviti u slobodno vrijeme (molimo da odgovoriš što konkretnije)?
- 3_ Postoji li za aktivnosti kojima se želiš baviti ponuda u Pazinu/Ozlju/Đakovu? Ako da, zašto se ne uključiš?
- 4_ Što bi tebe privuklo da se uključiš u neku od postojećih organizacija i misliš li da time možeš zadovoljiti svoje potrebe?
- 5_ Koje aktivnosti bi, po tvom mišljenju, trebalo u Pazinu/Ozlju/Đakovu uvesti za mlade (ponudu za slobodno vrijeme) i u koje od njih bi se ti uključio (la)?
- 6_ Tko bi po tvom mišljenju to trebao organizirati?
- 7_ Želiš li organizirati neku aktivnost za sebe i prijatelje?
- 8_ Jeste li uključeni u neke neformalne/informalne sadržaje ?
- ☐ koji su to?
 - ☐ odvijaju li se te aktivnosti u vašoj zajednici ili u većoj urbanoj sredini?

INFORMIRANJE:

- 1_ Misliš li da znaš što se sve u Pazinu/Ozlju/Đakovu nudi za mlade?
- 2_ Kako se informiraš o ponuđenim aktivnostima za mlade u Pazinu/Ozlju/Đakovu?
- 3_ Smatraš li da organizatori pružaju dovoljno informacija o događanjima u Pazinu/Ozlju/Đakovu? Kako biste vi to napravili?"

Prilog 2.

Popis sudionika/ica fokus grupe provedene u Ozlju 26. listopada 2011.

Moderatorice: Zrinka Pavlov i Maja Vinski

Dalibor Benković

Ines Drožđan

Iva Mrljak

Vedrana Novak

Matko Srzić

Ivan Stupić

Anna Maria Štefanac

Mario Tkalac

Prilog 3.

Popis sudionika/ica fokus grupe provedene u Đakovu 25.listopada 2011.

Moderatorica: Nikolina Zorić

Danijel Svalina

Dino Šarić

Tomislava Miličević

Ana Čolić

Ivan Orkić

Doris Poljičak

Prilog 4.

Popis sudionika fokus grupe provedene u Pazinu 27.listopada 2011.

Moderatorica: Doris Velan

Miriam Dagostin

Paolo Maligec

Tina Maligec

Martin Matijašić

Nenad Zović

Šarlota Šajina

Biografije autorica:

Zrinka Pavlov rođena je 1985. godine u Karlovcu, gdje i sada živi. Diplomirala novinarstvo 2010. godine na Fakultetu političkih znanosti, nakon završene gimnazije u rodnom gradu. Nakon studentskog svaštarenja po medijima i agencijama za odnose s javnošću, zainteresirala se za rad civilnog sektora. Od kraja 2010. godine radi/volontira u Lokalnoj akcijskoj grupi Vallis Colapis u Ozlju, gdje koordinira projekte za mlade. Sudjeluje u provođenju nekoliko projekata na ozaljskom području (umrežavanje udruga za mlade, uvođenje interneta u ruralne sredine Karlovačke županije, postavljanje javne rasvjete koja koristi solarnu energiju, korištenje novih medija u komunikaciji stanovnika s lokalnim vlastima).

Maja Vinski rođena je u Karlovcu 1985. godine, gdje je završila Gimnaziju. Diplomirala politologiju na Fakultetu političkih znanosti 2009. godine. Nakon završenog Fakulteta neko vrijeme volontirala u Razvojnoj agenciji Karlovačke županije, nakon čega počinje raditi kao pripravnik/volonter u Općini Kamanje. Tijekom rada u Općini posebno se zainteresirala za rad s udrugama (osobito udrugama mladih) te općenito razvoj ruralnih sredina. Od 2011. pohađa *Studije o mladima i za mlade* Mreže mladih Hrvatske, traži iskustvo koje će joj pomoći u radu na unapređivanju svoje ruralne zajednice, putuje po Europi, sudjeluje na projektu za promoviranje udruga mladih i za mlade na području LAG Vallis Colapis, u čijem uredu odnedavno i volontira. Slobodno vrijeme voli provoditi u društvu prijatelja, na biciklu i u prirodi. Trenutno živi u Ozlju.

Doris Velan rođena je 1985. godine u Puli. 2003. godine završava Gimnaziju u Pazinu te upisuje Predškolski odgoj na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, a nakon toga 2006. godine studij Pedagogije na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Od 2006. godine aktivno sudjeluje u razvoju lokalne zajednice i to volontiranjem u Klubu mladih Pazin kao voditeljica Foto radionice za mlade, sudjeluje u projektu "Jabuka" s udrugom Veliki mali čovjek, aktivna je članica i zaposlenica Društva "Naša djeca" Pazin s kojim provodi i organizira aktivnosti povodom Dječjeg tjedna, Božićnih blagdana, Maškara, Dana obitelji, školskih praznika, provodi preventivne programe,

koordinira volontere, vodi svakodnevne radionice za djecu i projekt Rastimo zajedno +. U Rijeci je sudjelovala u volonterskim akcijama organiziranim od strane Zaklade Sveučilišta u Rijeci i Festivala znanosti. Članica je i Volonterskog centra Zagreb, što joj je omogućilo sudjelovanje u međunarodnom volonterskom kampu i brojnim međunarodnim edukacijama, seminarima o razvoju volonterstva kod djece i mladih te aktivnom zalaganju u zajednici. Od 2011. polaznica je Studija o mladima za mlade, kojeg provodi Mreža mladih Hrvatske.

Nikolina Zorić rođena je 1985. u Đakovu. Završila je opću gimnaziju A. G. Matoš, nakon koje upisuje na Pravnom fakultetu u Zagrebu Studijski centar socijalni rad. Kao apsolvent vraća se u Đakovo. Zbog posebnog zanimanja za civilno društvo uključuje se u program Studiji o mladima za mlade, kojeg provodi Mreža mladih Hrvatske. Uključuje se u osječku udruhu Breza za rad s mladima u stambenoj zajednici. Pred kraj 2011. volontira u udruzi Otvorena medijska grupacija na projektu „Iz doma na svoje”.

ISTRAŽIVANJE O POLITIČKIM PODMLATCIMA U HRVATSKOJ

Boris Krajinović, Jurica Jug

Sažetak

Rad podmladaka političkih stranaka u Republici Hrvatskoj kao prilika za uključivanje mladih u politički život, velikom je dijelu javnosti u potpunosti ili većinom nepoznat. Razlozi za to su različiti. Dok kao neke od razloga možemo navesti nezainteresiranost dijela mladih za političko djelovanje, nezainteresiranost medija za aktivnosti podmladaka ili možda čak i manjak podrške od strane matične stranke, svakako dio razloga leži i u samoj organizaciji i djelovanju podmlatka. Percepcija javnosti prema svim političkim organizacijama, a tako i podmlatcima, je da su to ekskluzivna i u manjoj ili većoj mjeri elitistička društva u čiji se rad teško uključiti, a posebice je teško kroz sudjelovanje u aktivnostima napredovati bez protektorata trenutnog vodstva. U istraživanju se zato dotičemo pitanja autonomnosti u donošenju odluka u odnosu na matičnu političku stranku, protočnosti po funkcijama u samoj organizaciji podmlatka te zastupljenosti mladih na listama za predstavnička tijela i općenito priznavanje zasluga mladih u rezultatima stranaka. Također, istraživanjem prikazujemo osnovne karakteristike političkih podmladaka najznačajnijih stranaka u Hrvatskoj radi jednostavnijeg shvaćanja njihovog djelovanja, kako unutar organizacije, tako i onog javnog.

***Ključne riječi:** podmladak političke stranke, ideološki okvir, autonomnost djelovanja, zastupljenost mladih*

Povijest stranaka i podmladaka u Republici Hrvatskoj

U turbulentnim političkim prilikama u Europi s kraja osamdesetih i početka devedesetih promjene su se počele događati i u bivšoj Jugoslaviji. Počele su se osnivati političke “udruge”, prethodnice stranaka u Hrvatskoj. Prva takva udruga bila je Hrvatski socijalno liberalni savez, prethodnica Hrvatske socijalno-liberalne stranke, osnovana 20. svibnja 1989. godine u okviru Socijalističke omladine Hrvatske. Nedugo nakon HSLS-a, nakon frakcijskih borbi i previranja u barakama Nogometnog kluba Jarun, osnovana je Hrvatska demokratska zajednica i za prvog predsjednika izabran je dr. Franjo Tuđman. Sljedeća stranka po starosti, među do danas parlamentarnim strankama, je Hrvatska seljačka stranka. Njezina obnoviteljska skupština bila je 20. studenog 1989. Zapravo, Hrvatska seljačka stranka osnovana je 1904. godine za vrijeme Austro-Ugarske monarhije te nikada formalno nije ni prestala postojati. Kada je totalitarni ustaški režim za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske zabranio političke stranke, dio članova priklonio se vladajućem režimu, dio je pobjegao u emigraciju, a dio se priklonio Narodnooslobodilačkoj borbi. Nakon rata 1945. godine, pobjednici optužuju tadašnjeg predsjednika Hrvatske seljačke stranke Vlatka Mačeka za veleizdaju i suradnju s okupatorom te on bježi u emigraciju, a stranka nastavlja s radom u emigraciji. Hrvatske stranka prava je još jedna stranka koja je svoje postojanje samo obnovila 27. veljače 1990. godine, a utemeljena je 1861. godine. Istarski demokratski savez utemeljen je na Valentinovo, 14.2.1990. godine. Hrvatska narodna stranka utemeljena je posljednja od stranaka koje su sudjelovale u ovom istraživanju 13. listopada 1990. godine. Socijaldemokratska partija Hrvatske preuzela je ime i socijaldemokratsko usmjerenje 25. lipnja 1991. godine, a dotad je djelovala pod imenom Savez komunista Hrvatske. Bila je jedina politička stranka u Hrvatskoj u periodu nakon Drugog svjetskog rata naovamo.

Podmlatci su se počeli osnivati 1992. godine. Hrvatska demokratska zajednica imala je neke planove još 1990. godine, po uzoru na bivšu Komunističku partiju, imati mladež i podmladak Hrvatske demokratske zajednice, pri čemu bi podmladak bio za osobe od 7 do 14 godina, poput pionira u bivšem sustavu te mladež za osobe od 14 do 25, kao što su to bili omladinci u bivšoj

Jugoslaviji. To nije funkcioniralo te je prva konvencija Mladeži Hrvatske demokratske zajednice održana u Puli 2. - 4. travnja 1992. godine. Forum mladih Socijaldemokratske partije Hrvatske osnovan je odlukom predsjedništva stranke 19. srpnja 1991. Svoju prvu konvenciju ima 1996. godine, a za prvog predsjednika Foruma mladih izabran je današnji tajnik stranke Igor Dragovan. 1992. godine, točnije 13. lipnja osnovani su i Mladi hrvatski liberali. Klub mladih IDS-a osnovan je tek 2003. godine. Zanimljivo je da danas Hrvatska pravaška mladež ne postoji na nacionalnoj razini. Dok Hrvatska seljačka stranka nema podmladak kao takav, već sveučilišnu organizaciju.

Politička situacija u Hrvatskoj na prijelazu iz 80-ih godina u 90-e bila je i suviše zanimljiva.. Nakon pada Berlinskog zida 9. studenog 1989. godine počeo je pad komunizma u čitavoj Europi. Te su prilike zahvatile i bivšu Jugoslaviju, koje je i Hrvatska tada bila dio. Kao što smo vidjeli u tekstu ranije, u Hrvatskoj su već osnovane preteče političkih stranaka. Početak propasti komunizma u Hrvatskoj dogodio se na 14. izvanrednom kongresu Saveza komunista Jugoslavije u Beogradu. Slovenska delegacija Partije zalagala se za veću demokratizaciju i uvođenje višestranačja, a nakon odbijanja njihovih prijedloga odlučili su napustiti kongres. Kongres je nastavio s radom bez slovenske delegacije te je i hrvatska delegacija odlučila napustiti kongres. Hrvatsku delegaciju slijedile su i makedonska, a potom i bosanskohercegovačka delegacija. Ovaj kongres također se smatra i krajem Savezne Federativne Republike Jugoslavije.

Već za vrijeme kongresa u Beogradu u Hrvatskoj su trajale pripreme za prve višestranačke izbore nakon više od 50 godina. 5. veljače 1990. godine Republički sekretarijat za upravu i pravosuđe SR Hrvatske izdao je predstavnicima osam stranaka rješenja o registraciji, čime je formalno obznanjen politički pluralizam u Hrvatskoj. Rješenja su uručena predstavnicima Hrvatske demokratske stranke, Hrvatske demokratske zajednice, Hrvatske kršćanske demokratske stranke, Hrvatskog socijalno-liberalnog saveza, Radikalnog udruženja za Sjedinjene Europske Države, Socijaldemokratske stranke Hrvatske, Savezu komunista Hrvatske i Socijalističkom savezu radnog naroda Hrvatske.

Podjela na ljevicu i desnicu

Pojmovi "ljeвица" i "desnica", poznato je, svoje korijene vuku iz vremena Francuske revolucije. Članovi Konstituante, Francuske ustavotvorne skupštine skloni promjenama, odnosno revoluciji, sjedili su lijevo od kralja, dok su kralju odane, rojalističke, promonarhističke i kontrarevolucionarne snage sjedile njemu s desne strane.

Članovi Konstituante zasigurno nisu bili svjesni kako će ta podjela kasnije dovesti ne samo do brojnih političkih i ideoloških nesporazuma i nerijetko zamornih i tragikomičnih prepucavanja, kakve možemo gledati u nacionalnim parlamentima diljem Europe i svijeta, nego i do krvavih fizičkih obračuna, revolucija i ratova. Tradicionalno i teoretski gledano, ljeвица na ekonomskome planu zagovara jak državni intervencionizam, odnosno u ekstremnoj marksističkoj koncepciji centralno upravljanje gospodarstvom, zatim veće poreze i socijalna prava te veća prava radnika. Na društvenome planu zastupa progresističke ideje, zalaže se za veća građanska, ljudska i osobna prava i za ukidanje država i nacija (marksizam). Ljevičare se smatra racionalistima i ateistima, iako u praksi ne mora nužno biti tako. Desnica se na ekonomskome planu percipira kao zaštitnik interesa krupnoga kapitala i štitonoša *laissez faire* načela prema kojemu se država treba što manje miješati u gospodarstvo, odnosno kako ekonomsku utakmicu treba potpuno regulirati tržište (libertarijanci, anarho-kapitalisti). Također se zalaže i za manje poreze. Na društvenome planu desnica zastupa konzervativizam, odnosno zagovara tradicionalne, moralne vrijednosti, zaštitu obitelji i braka; veliku pozornost posvećuje nacionalnome i kulturnome identitetu. Iako se desničare često povezuje s diktaturom, teško je ne primijetiti kako su ljevičarske diktature tijekom povijesti iza sebe ostavile mnogo veći broj leševa nego one desnoga predznaka. Desničare se obično smatra vjernicima, iako postoje i ateističke odnosno antiklerikalne desničarske struje. U svezi s nekim novijim političkim i društvenim pitanjima i fenomenima, možemo dodati kako se ljevičari smatraju zagovornicima prava žena, homoseksualaca i prava na pobačaj, dok se desničare smatra sklonijima patrijarhalnome ustroju (što je više stereotip, nego stvarno stanje stvari) te protivnicima homoseksualnih brakova i protivnicima prava na pobačaj.

Da je sve prethodno navedeno više teoretska, idealno-normativna kategorija, nego stvarno stanje stvari, suvišno je i napominjati. Mnogo je primjera u kojima su ljevičari, koji se deklarativno zalažu za jednakost ljudi i ljudske slobode, ljude djelili i istrebljivali na temelju nacionalnosti. Tako je Staljin u Rusiji u radne kampove slao Židove, a Milošević je kao vođa Saveza komunista Srbije provodio najbrutalniju nacionalističku politiku u Europi nakon Drugoga svjetskog rata. Predstavnici krajnje desnice, koji se nominalno zalažu za očuvanje tradicionalnih vrijednosti i domoljublje, nebrojeno su puta izdavali temeljne nacionalne interese.

Iako ovo nije najbolji način podjele današnje politike, koristit ćemo ga zbog njegove jednostavnosti. U Hrvatskoj, a i većem dijelu svijeta, ekonomija počiva na neoliberalnoj doktrini, koja je glavno obilježje modernog liberalizma. Stoga se može gledati na sve stranke kao na stranke centra. No, svaka od njih u svome djelovanju naginje na lijevu ili desnu stranu.

Kada bi trebalo poredati stranke na skali od lijevog na desno, podjela bi bila sljedeća:

- Socijaldemokratska partija Hrvatske, zbog statusa nasljednika Komunističke partije Hrvatske kojim je dobila većinu prostora i kadrova bivše stranke, zauzima svoje mjesto na lijevoj strani sabornice. Danas se definiraju kao stranka lijevog centra. S obzirom da su u političkom planu Hrvatske s vremenom lijeve stranke nestale ovo je jedina parlamentarna "lijeva" stranka.
- Hrvatska narodna stranka – pri samom pogledu na popis osnivača Hrvatske narodne stranke vidljivo je njezino pozicioniranje na lijevom centru sabornice. Osnivači su perjanice Hrvatskog proljeća, Miko Tripalo i Savka Dapčević-Kučar te mladi poduzetnici i sveučilišni profesori. Svoju ideologiju nazivaju liberalnom demokracijom.
- Istarski demokratski sabor - njihovo primarno opredjeljenje je regionalno-lokalpatriotsko, a potom socijalno-liberalno. Prema ovim podjelama spadaju u centar koji malo naginje ka ljevici.

- Hrvatsko socijalno liberalna stranka - pravi centar, HSLS je referentna točka za podjelu političkih stranaka na lijevo i desno. U potpunosti prihvaćaju liberalnu ideologiju, od njezinih riješenja za ljudska prava pa sve do ekonomije.
- Hrvatska seljačka stranka - njihova ideologija je demokršćanska, uključuje čuvanje i promicanje naslijeđa braće Radić te prenošenje toga naslijeđa na današnje životne prilike. Koalirali su i s ljevicom i s desnicom u zadnjih 10 godina, što pokazuje potencijalnu izgubljenost u ideji.
- Hrvatska demokratska zajednica - iako svoju ideologiju nazivaju demokršćanskom, njihova je ideologija zapravo populizam. Koketiraju između ekstremne ljevice po pitanjima socijalnih prava pa do ekstremnog nacionalizma.
- Hrvatska stranka prava - po ideološkom pitanju ova stranka njeguje konzervativizam, hrvatski nacionalizam i euroskepticizam te je jedina prava desna stranka, zbog čega zaslužno sjede na desnoj strani sabornice.

Općenito

Cilj istraživanja bio je upoznati način rada političkih podmladaka, njihovu samostalnost u radu, izboru članova u tijela organizacije i donošenju odluka te razlog uključivanja mladih u politički život zajednice putem političkih podmladaka. Svjesni smo da većina pripadnika mlađe populacije birača nije upućena u funkcioniranje političkih organizacija u njihovoj zajednici te nas stoga posebno zanima djelovanje političkih podmladaka u osvještavanju mladih o nužnosti njihovog sudjelovanja u procesu donošenja odluka, prvenstveno na nižoj, lokalnoj razini, a u manjoj mjeri i na nacionalnoj. Smatramo da je potrebno povećati interes mladih za društvena zbivanja općenito, a time i za politička pitanja koja se odražavaju na situaciju posebice u obrazovanju i zapošljavanju, a i u ostalim područjima koja u većoj mjeri zanimaju mlade.

Budući da šira javnost, čak ni mlađa populacija, nije pretjerano upoznata s aktivnostima i ustrojstvom političkih podmladaka, u istraživanju se pozornost posvećuje njihovim osnovnim karakteristikama. Prepreka za sudjelovanje mladih u političkom životu Hrvatske jest nedovoljno transparentno predstavljanje djelovanja i procesa prvenstveno u političkim strankama što se direktno prelijeva na podmlatke. Stoga je potrebno javnosti što detaljnije predstaviti djelovanje podmladaka, kako bismo time i same podmlatke i stranke natjerali na otvaranje prema javnosti.

Istraživanjem smo obuhvatili podmlatke najznačajnijih i najeksponiranijih političkih stranaka. Glavni kriterij za odabir je bio njihova zastupljenost u 6. sazivu Hrvatskog sabora.

U intervjuima smo se koncentrirali na deset najbitnijih tema u funkcioniranju političkih podmladaka, ali nismo u potpunosti pratili dogovorena pitanja, već smo potpitanja formirali u ovisnosti o tijeku razgovora.

Zbog predizborne kampanje stupanje u kontakt s vodstvima i dogovor termina intervjua nije bilo najjednostavnije. Činjenicu da je u tijeku predizborna kampanja moramo uzeti u obzir i prilikom analize rezultata ovog istraživanja.

Članstvo

Prema brojnosti članstva definitivno najjači podmladak je Mladež Hrvatske demokratske zajednice, a spominje se brojka od oko 65000 članova. Bilo bi korisno istražiti tu anomaliju i proučiti razloge njihove brojčane superiornosti. Stranke Kukuriku koalicije imaju oko 17000 članova, od kojih na Forum mladih SDP-a otpada više od polovice, Mladi HNS-a imaju oko 7000, dok Klub mladih IDS-a ima 1000 članova. Budući da nemaju izrađenu bazu s članovima, zamolili smo Mlade hrvatske liberalne i Mladež HSP-a da procjene broj članove te su i jedni i drugi procijenili broj na 1000.

Uglavnom svi analizirani podmlatci imaju istu gornju dobnu granicu, a to je 30 godina. Možemo primjetiti da su time usklađeni sa zakonski određenom dobnom granicom za mlade. Jedini izuzetak je Mladež HDZ-a s gornjom dobnom granicom od 35 godina. Budući da se nisu odazvali pozivu za suradnju, ne možemo pogađati razloge takve odluke. Donja granica varira od organizacije do organizacije, uglavnom je to 18 godina, kao u slučaju Mladeži HDZ-a, Mladeži HSP-a, Mladih HNS-a, Kluba mladih IDS-a i Sveučilišne organizacije HSS-a. U navedenim organizacijama članovi podmlatka mogu biti isključivo članovi matične stranke. Forum mladih SDP-a kao donju dobnu granicu ima 16 godina, dok se mladi s napunjenih 15 godina mogu učlaniti samo u Mlade hrvatske liberalne. Zbog navedenih dobnih granica, Forum mladih SDP-a i Mladi hrvatski liberali imaju dodatne pristupnice za članstvo i članstvo u njihovim organizacijama nije uvjetovano članstvom u SDP-u, odnosno HSLS-u.

Iako su svi sugovornici naglasili da im je članstvo ravnomjerno raspoređeno po svim dobnim grupacijama, priznali su da najveći dio aktivnog članstva spada u grupu 20-25 godina. Pretežito su to studenti, dok je po stručnoj spremi zamjetan veći postotak visokoobrazovanih, nego što je to u cjelokupnom društvu.

Teritorijalna organiziranost

Što se tiče teritorijalne organiziranosti primijetili smo da je veliki problem svih organizacija, osim vjerojatno Mladeži HDZ-a, nedovoljna i neravnomjerna teritorijalna pokrivenost. Nitko nije naveo da ima formirane sve županijske organizacije te su tanki uglavnom u sredinama gdje i njihova matična stranka bilježi slabije rezultate (Forum mladih SDP-a nema formiranu organizaciju u Ličko-senjskoj županiji i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Mladi HNS-a u Ličko-senjskoj županiji te cijeloj Slavoniji, Mladež HSP-a u Istri...). Većinom su organizirani na principu podjele na lokalnu samoupravu, tj. po županijskim, gradskim i općinskim podružnicama. Nemaju podjele na regionalnoj osnovi, osim nekih pri biranju u tijela. Tako Forum mladih SDP-a ima određeno koliko se iz svake regije bira članova Predsjedništva, dok su Mladi HNS-a, primjerice, uoči posljednje

konvencije odustali od regionalnog ključa. Jedino Klub mladih IDS-a ima zajednice podružnica što je svojevrsni međunivo između gradskih/općinskih podružnica i one županijske. Sveučilišna organizacija HSS-a radi u gradovima koja imaju sveučilišta te imaju 11 organizacija.

Ideologija

Situacija s ideologijom je izuzetno zanimljiva, budući da su se tri od šest organizacija s kojima smo obavili intervju, Mladi HNS-a, Mladi hrvatski liberali i Klub mladih IDS-a, deklarirali kao sljedbenici liberalizma. Svi su naglasili da u njihovom podmlatku, kao i samoj stranci, ima sljedbenika različitih pravaca liberalizma, od čega su najčešći zagovarači neoliberalizma i socijalnog liberalizma. Što se tiče odlika liberalizma koje prate u svom djelovanju, članovi svih triju organizacija su naglasili kako se prvenstveno zalažu za društvo jednakih mogućnosti, borbu protiv diskriminacije na svim osnovama i slobodu pojedinca. MHL je dodatno naglasio kako je HSLS jedina uistinu liberalna stranka u RH. Naravno, Klub mladih IDS-a se ipak dodatno razlikuje budući da su regionalna opcija.

Forum mladih SDP-a kao svoj ideološki pravac ističe socijaldemokraciju, pri čemu su im najbitnije odrednice sloboda pojedinca i sloboda izbora, solidarnost prema građanima kojima je potrebna pomoć države i društva te jednakost svih građana i socijalna pravda.

Mladež HSP-a naglašava da se njihovo djelovanje teško može svrstati pod ijedan poznati ideološki pravac te svoju ideologiju nazivaju "starčevićanstvom" koje se očituje kroz brigu o suverenosti Republike Hrvatske, sjećanje na bitne činjenice iz hrvatske povijesti te očuvanje uspomene na bitne likove iz hrvatske povijesti pri čemu je, naravno, na prvome mjestu Otac domovine Ante Starčević.

Sveučilišna organizacija HSS-a svoje bi usmjerenje nazvala demokršćanskim, čuvaju i promiču političko naslijeđe braće Radić te doprinose suvremenom viđenju njihovih ideja.

Izbor tijela podmlatka

Sve organizacije održavaju redovito svoje izborne skupšine/konvencije/sabore. Sva tijela se biraju na mandat od 2 godine. Što se tiče demokratičnosti postupka, u skladu s očekivanjima se svi kunu u demokratičnost izborne procedure, autonomnost u donošenju odluka i slobodu pojedinca na autonoman izbor u skladu sa Statutom i Pravilima.

Prilikom izbora, svi koriste sustav delegata, tj. pravo glasa imaju izabrani posrednici. Način biranja delegata je raznolik, od Foruma mladih SDP-a kojemu se za delegate imenuje 20-ak posto članstva čija se raspodjela određuje prema brojnosti županijskih organizacija, do Mladih HNS-a gdje samo predsjednici županijskih i gradskih podružnica imaju pravo glasa. Na nižim nivoima (gradovi, općine, gradske četvrti...) uglavnom se prakticira model 'jedan član, jedan glas'.

Iako je točan podatak da pravila svih organizacija jamče demokratičnost postupka izbora, stvarno stanje strogo je čuvana tajna. Jer, iako je na papiru jedan način donošenja odluka upitna je stvarna autonomija delegata pri izboru tijela. Utječu li na odluke delegata predsjednici gradskih ili županijskih podružnica ili čak središnjica organizacije, teško je doznati, jer svaki sugovornik tvrdi kako svatko bira po svojoj savjesti. Naravno, pitanje koje ostaje visjeti u zraku jest tvrde li to oni zbog uvjerenosti u točnost navoda ili zbog straha od sankcija unutar organizacije.

Autonomija

Autonomija podmladaka u odnosu na matične stranke je, gledajući formalno-pravno, veoma idealizirana i upitno je stvarno stanje. Uvidom u Pravila organizacija ne može se primijetiti mogućnost utjecaja stranke na odluke podmlatka, ali se u neslužbenim razgovorima s predstavnicima podmladaka moglo saznati kako vodstva stranke ipak odlučuju o izborima čelnih ljudi barem za vodeća mjesta u podmlatcima. Ipak, zamjetna je razlika u razini autonomije u različitim organizacijama. Ona se u velikoj mjeri ogleda u mogućnosti samostalnog nastupa

članova podmladaka. Primjećuje se veća razina sloboda u uvjetno rečeno lijevim političkim opcijama za razliku od jedine prave desne opcije od onih koje su sudjelovale u istraživanju, Mladeži HSPa, koja je u nekoliko navrata priznala da se za određene odluke ipak moraju konzultirati s vrhom stranke.

Promatrajući programe podmladaka očita je povezanost s programom stranke, što je i logično, s obzirom da su podmlaci ipak interesne grupacije članova (u nekim slučajevima i simpatizera) određene političke opcije. Ono što je svakako pozitivno je sudjelovanje mladih u kreiranju političkog programa stranke te unošenje u njega dijelova programa podmlatka što je zasigurno pozitivno za cjelokupnu populaciju mladih, bez obzira na političko usmjerenje.

Po pitanju disciplinskih mjera za pojedine članove, ipak do točnih i provjerenih podataka nije moguće doći, s obzirom da su sankcije općenito unutarnje pitanje organizacija o čemu se s javnosti ipak pretjerano ne razgovara.

Aktivnosti

Kao što smo i očekivali, najveći udio među aktivnostima svih podmladaka pripada zagovaračkim akcijama, gdje podmladak zapravo stoji u službi svoje matične stranke što je i logično s obzirom da članovi podmlatka ipak u velikoj mjeri slijede svjetonazorni pravac stranke. To se najviše očituje kroz predstavljanje programa matične stranke, posebice programa za mlade. Dakako, slučaj varira od organizacije do organizacije te katkad uključuje i sudjelovanje u izradi programa. Česte su i akcije kojima se kritiziraju postupci vladajućih, bilo na nacionalnom, bilo na lokalnom nivou ili se pak predstavlja njihovo rješenje aktualnog problema za koji, naravno, vjeruju da je bolje za zajednicu od prijedloga konkurencije. Također, sve organizacije veliku pozornost pridaju aktivnostima usmjerenima prema samim članovima (tzv. teambuilding i brainstorming). Neke organizacije imaju i prilično jaku tradiciju humanitarnih akcija kojima je cilj pomoći potrebitim sugrađanima, ali i ukazati na propuste institucija, prije svega Centra za socijalnu skrb.

Što se tiče konkretnih aktivnosti, MHL posebno naglašava sudjelovanje pri izradi programskih smjernica politike za mlade, stažiranje njihovog predstavnika u Europskom parlamentu, humanitarnu akciju u Varaždinu za pomoć bolesnom djetetu, sudjelovanje na međunarodnim seminarima te akciju osvještavanja mladih o dužnosti izlaska na izbore. Kao najznačajniju akciju naveli su sudjelovanje predstavnika MHL-a u izradi gospodarskog programa HSLS-a te prikupljanje podrške građana putem peticije kao potporu njihovom programu.

Klub mladih IDS-a također ističe izradu programa za mlade, prilikom čega su se koncentrirali na njihovo obrazovanje, stanovanje i zapošljavanje te promoviranje regionalne posebnosti Istre, međunarodnu suradnju s liberalnim opcijama, humanitarne aktivnosti te obilježavanje međunarodnih dana kao što je Dan borbe protiv AIDS-a, Dan planeta Zemlje, Dan mladih, Dan žena...

Forum mladih SDP-a posebno je ponosan na svoju akciju "Promijeni program" uoči parlamentarnih izbora 2007. godine te mimohod protiv korupcije, u kojem je tristotinjak članova Foruma mladih obišlo državne tvrtke za koje se sumnjalo da su koruptivne. Ističu da su danas, skoro godinu dana nakon toga mimohoda, mnoge korupcijske afere na koje su tada ukazivali izašle u javnost te završile na nadležnim sudovima. Svoj su mimohod u trajanju od 5 sati, kako ističu, završili simbolično - ispred zatvora u Remetincu.

Mladež HSP-a svoje akcije bazira osim na raznim tribinama za građane, uglavnom na obilježavanja bitnih datuma iz hrvatske povijesti te obilaskom spomen područja iz Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata.

Sveučilišna organizacija HSS-a svoje aktivnosti uglavnom usmjerava na edukacije članstva te redovito organiziraju proljetnu, ljetnu i zimsku akademiju. Izrazito su ponosni na svoj rad na prepristupnim fondovima za mlade Europske unije iz kojih u velikoj mjeri financiraju svoje aktivnosti.

Međunarodne aktivnosti

Svi podmlatci političkih stranaka u Hrvatskoj izuzetno su ponosni na svoje međunarodne aktivnosti. Jedino mladež HSP-a ističe kako oni uopće ne rade na međunarodnom planu, s obzirom da njihova ideologija ne postoji nigdje drugdje na svijetu i usko je vezana isključivo uz Republiku Hrvatsku. Mladi hrvatski liberali članovi su LYMEC-a, Liberalne mladeži Europe pod pokroviteljstvom ALDE grupacije te sudjeluju na konferencijama i druženjima mladih liberala širom Europe. Također redovito šalju jednog stažista svaka tri mjeseca u Europski parlament kako bi se bolje upoznao sa svjetskom politikom i uživo sudjelovao u radu Europskog parlamenta. Članovi su također i ISEEL-a, Inicijative jugoistočnih liberala koja organizira konferencije na području Jugoistočne Europe, te se planiraju uključiti i na istočnu scenu sudejlovanjem na IFLRY skupu u Istanbulu.

Klub mladih Istarskog demokratskog sabora kao punopravan član također sudjeluje u radu LYMEC, IFLRY, ISEEL, kao i Mladi HNS-a. Oni posebice ističu da su njihovi članovi izabrani u predsjedništvo i za glavnog tajnika LYMEC-a. Intenzivnu suradnju njeguju s mnogim europskim liberalnim podmlatcima, a posebice s VVS-om iz Nizozemske, s kojim redovno organiziraju edukativne seminare.

Forum mladih SDP-a član je ECOSY-a, organizacije koja okuplja mlade socijaldemorata, socijaliste i laburiste europskih zemalja te IUSY-a koji je krovna svjetska organizacija podmladaka socijaldemorata, socijalista i laburista. Rad u ovim organizacijama prvenstveno se očituje sudjelovanjem na ECOSY i IUSY kampovima koji se održavaju naizmjenično svake dvije godine. Forum mladih SDP- na tim kampovima, kako ponosno ističu, dolazi s jednom od najbrojnijih delegacija. Također sudjeluju u političkom radu ECOSY-a i IUSY-a, a kao dokaz svoje važnosti u tim organizacijama ističu ukazano povjerenje da organiziraju ECOSY festival 2012. Članovi su i pokretači SD9, svojevrzne koordinacije socijaldemokratskih podmladaka regije, gdje zbog svoje snage u regiji vode glavnu riječ i motor su cijele koordinacije.

Sveučilišna organizacija HSS-a punopravna je članica Europskih demokratskih studenata (EDS), jedne od najutjecajnijih međunarodnih organizacija za mlade i studente. Utemeljena je 1961. godine i studentska je asocijacija Europske pučke stranke (EPP). Okuplja 43 organizacije iz 36 zemalja i predstavlja preko 1.6 milijuna mladih osoba. Sveučilišna organizacija je punopravna članica od 2006. godine, a od srpnja ove godine imaju i potpredsjednika Nenada Vajzovića. Predsjednik i potpredsjednici EDS-a česti su gosti na akademijama, seminarima i predsjedništvima Sveučilišne organizacije HSS-a.

Zastupljenost na listama i u tijelima stranke

Iako u svim organizacijama tvrde kako su dovoljno zastupljeni na stranačkim listama, trenutna situacija u predstavničkim tijelima govori drukčije. Nažalost, mladi se uglavnom stavljaju na niža mjesta na listama, s kojih imaju jako male ili nikakve mogućnosti biti izabrani u predstavnička tijela pa tako u sada već raspuštenom sazivu Hrvatskog sabora sudjeluje 5 zastupnika mlađih od 35 godina (od 153 ili 3,3%), a niti prema objavljenim listama za predstojeće izbore ne očekuje se promjena trenda. Situacija je identična s kandidatima za izvršnu vlast u jedinicama lokalne samouprave, za župane, gradonačelnike i načelnike općina gdje mladih gotovo uopće nema. Niti jedna stranka nema statutarno riješenu kvotu mladih na listama, eventualno postoje odluke stranačkih tijela o potrebi poštivanja zastupljenosti mladih u kvoti od 20%, ali niti one nisu obvezujuće.

Tako Klub mladih IDS-a neće biti zastupljen na listi za Hrvatski sabor 2011., što je situacija kao i 2007. Na posljednjim lokalnim izborima 2009., petero članova Kluba je bilo na listi za Županijsku skupštinu Istarske županije, ali je izabran samo jedan, koji je u međuvremenu navršio 30 godina te više nije član Kluba. Situacija je bolja u gradskim i općinskim vijećima gdje Klub ima nekoliko vijećnika.

Mladi HNS-a također ne očekuju dobivanje prilike za svoje članove na predstojećim izborima, posebice ne na mjestima koja vode u Sabor. U županijskim skupštinama također nisu zastupljeni, dok u gradskim i općinskim vijećima imaju nekoliko svojih predstavnika.

Forum mladih SDP-a ističe da je u Hrvatskom saboru u mandatu 2007. - 2011. sudjelovalo njihovih četvero zastupnika mlađih od 35 godina (K. Leaković, M. Lugarić, T. Vrbat, D. Bernardić), od kojih je troje bilo mlađe od 30 u trenutku izbora. Također, Davor Bernardić je u trenutku izbora obnašao dužnost predsjednika Foruma mladih SDPH te ističu da je četvero od šest bivših predsjednika Foruma mladih izabrano za saborskog zastupnika. Na sadašnjim izborima također očekuju da će nekoliko kandidata iz kvote SDP-a biti izabrano sa zajedničke liste Kukuriku koalicije. Također, mnogi članovi Foruma mladih sudjeluju u radu županijskih skupština, gradskih i općinskih vijeća te kao zamjenici gradonačelnika i načelnika općina, a iz njihovih redova je i najmlađi načelnik općine (Ivan Klarin u Tisnom).

Mladi hrvatski liberali očekuju da će se 5 njihovih članova naći na listama za Sabor 2011., a posebice ističu da će Dario Hrebak biti drugi na listi za II. izbornu jedinicu, dakle odmah nakon Darinka Kosora. Što se tiče jedinica lokalne samouprave, ističu jednu zastupnicu u Skupštini Sisačko-moslavačke županije te zamjenika gradonačelnika Sv. Ivana Zeline.

U mladeži HSP-a tvrde da su ravnomjerno zastupljeni na svim listama stranke što se naravno ne može vidjeti u predstavničkim tijelima zbog krize HSP-a u posljednjih pet godina. Kao članovi stranke s najmlađom populacijom među parlamentarnim strankama očekuju porast utjecaja i zastupljenosti prilikom narednih lokalnih izbora.

Sveučilišna organizacija HSS-a priznaje da su nedovoljno zastupljeni na listama za predstavnička tijela, a oporavak ne očekuju niti nakon narednih parlamentarnih izbora. U manjoj mjeri su zastupljeni u županijskim skupštinama, gradskim i općinskim vijećima.

Po pitanju rezultata izbora za Hrvatski sabor 2011. vidljivo je da dio kontaktiranih organizacija, odnosno njihove stranke u narednom mandatu neće djelovati kao parlamentarne, dok su neke druge po prvi puta stekle parlamentarni status. Običaj je početi s pobjednicima izbora, tj. strankama članicama Kukuriku koalicije. Dok su u IDS-u unaprijed najavili da neće imati kandidate iz redova Kluba mladih, Mladi HNS-a kao uvjetno svog kandidata mogu navesti 32-godišnjeg Igora Kolmana koji u Saboru mijenja ministricu Vesnu Pusić. HSU kao umirovljenička stranka, očekivano nije niti imao mlade kandidate, dok u SDP-u ističu da su u svojoj kvoti imali nekoliko mladih od kojih je izabran i predsjednik Foruma mladih SDP-a Saša Đujić te nekolicina kandidata mlađih od 35 godina i to Davor Bernardić (32), Peđa Grbin (33), Domagoj Hajduković (31), Ivan Klarin (26), Daniel Mondekar (34), Sandra Petrović (27), Dan Špicer (34), Tanja Vrbat (33) i Mihael Zmajlović (34). HSS kao stranka osvojio je samo jedan mandat koji pripada Damiru Bajsu.

HSLS i HSP su na upravo održanim izborima doživjele debakl te su izgubili status parlamentarnih stranaka. Od ostalih stranaka koje su izabrane u Hrvatski sabor (HGS, DC, HDSSB, HL i HSP dr. Ante Starčević) nijedan izabrani kandidat nije iz redova mladih.

Iako nisu sudjelovali u istraživanju, možemo spomenuti i HDZ koji je osvojio gotovo trećinu sabelorskih mandata, a za zastupnicu iz redova Mladeži je izabrana predsjednica Mladeži HDZ-a Martina Banić (32).

Zaključak i preporuke

Uspoređujući prethodni i trenutni saziv Hrvatskog sabora, primjećuje se osjetno povećanje zastupljenosti mladih s 5 (3,3%) na 12 (7,9%) zastupnika. Povećanje broja mladih zastupnika pokazuje da se stranačka vodstva prema mladima u svojim strankama u sve većoj mjeri odnose kao prema ravnopravnim stranačkim kolegama. Njihovo napredovanje očito pokazuje i sve veće priznavanje stručnosti u odnosu na stranački staž, a s obzirom na činjenicu da su novi mladi zastupnici u najvećoj mjeri visokoobrazovani stručnjaci.

S obzirom na brojnost članstva u kontaktiranim političkim podmladcima, procjena sudjelovanja mladih u političkom životu Hrvatske jest da 10% svih mladih sudjeluje u radu određenog podmlatka. Zanimljiva situacija je da dvije trećine svih politički aktivnih mladih u Hrvatskoj čine članovi Mladeži HDZ-a. S obzirom da su u pojedinim političkim strankama organizacije podmladaka tek u nastajanju, očekivano je da će se i broj politički aktivnih mladih povećati.

Istražujući aktivnosti podmladaka može se primijetiti veliki raspon aktivnosti koje organiziraju i u kojima sudjeluju. Svaka organizacija ima tradicionalne aktivnosti koje provodi tijekom nekoliko godina. Većina njihovih aktivnosti odražava ideološku pozadinu kojoj pripadaju. Usprkos njihovim brojnim aktivnostima, zbog slabe medijske popraćenosti, ali i nedovoljne promocije akcija, većina ostane neprepoznata u javnosti. Posebno je teško za sudjelovanje u aktivnostima motivirati mlade koji su u većoj mjeri apolitični te ne vjeruju političkim strankama, a posljedično niti podmladcima. Organizacije će se u budućnosti svakako morati više potruditi u komunikaciji s mladima, izbori za funkcije moraju biti transparentniji te u svoje djelovanje moraju puno više ukomponirati mlade iz svoje zajednice.

Literatura:

“Duh stranak i duše političara” Ivica Buljan i Zdenko Duka Profil International 2003.

“Račan: Biografija” Zdenko Duka Profil International 2005.

www.hsvijet.net

hr.wikipedia.org

<http://www.hns.hr/>

<http://www.ids-ddi.com/>

<http://www.hsp.hr/>

<http://www.hss.hr/>

<http://www.hsls.hr/>

<http://www.sdp.hr/naslovna/>

Prilog 1.

Sudionici istraživanja:

Forum mladih SDP-a, predstavnik Marko Krička, tajnik, u Zagrebu, 04.11.2011.

Mladi HNS-a, predstavnik Igor Marović, predsjednik, u Zagrebu, 28.10.2011.

Mladež HSP-a, predstavnik Ivan Senčar, predsjednik, u Zagrebu, 28.10.2011.

Mladi hrvatski liberali, predstavnik Nino Stojanović, član Predsjedništva, e-poštom 05.11.2011.

Klub mladih IDS-a, predstavnik Vili Rosanda, predsjednik, e-poštom 04.11.2011.

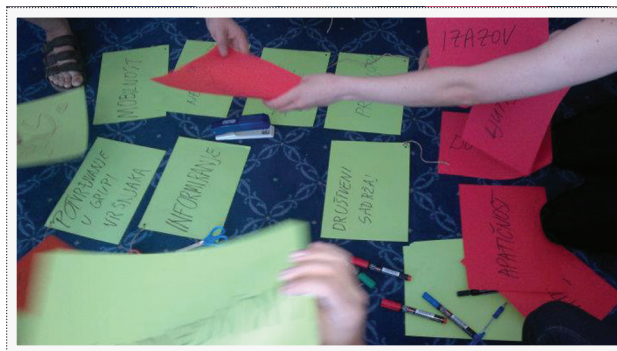
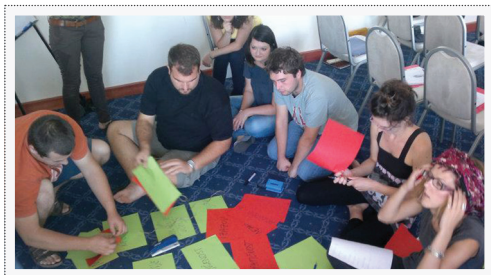
Sveučilišna organizacija HSS-a, predstavnik Matej Orešković, blagajnik, u Zagrebu 10.11.2011.

Biografije autora:

Boris Krajinović rođen je 30.03.1990. u Derventi, BiH, ali živi u Zagrebu. Završio Preddiplomski studij Matematika na PMF-u te stekao zvanje sveučilišnog prvostupnika matematike. Trenutno studira na Diplomskom studiju Financijska i poslovna matematika, također na PMF-u. Član studentske udruge eSTUDENT i Odreda izviđača Javor te studentski predstavnik u Fakultetskom vijeću PMF-a.

Jurica Jug rođen je 26.12.1987. godinu u Zagrebu. Nakon završene Osnovne škole Brestje upisao sam Srednju školu Sesvete, smjer računalstvo. Završio sam inženjerstvo računalnih mreža i sustava na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu. Nakon odustajanja od uspješne sportske karijere u brdskom biciklizmu posvetio sam se politici. Također djelujem u nekoliko udruga civilnog društva koje se bave problemima zaštite okoliša, mladih i biciklizma.

GALERIJA SLIKA

Biografije urednica i mentora/ica:

Igor Bajok rođen je u Rijeci u kolovozu 1975. godine. Dvadeset godina kasnije s kolegicama i kolegama pokrenuo je Nezavisnu inicijativu studenata Pravnog fakulteta u Rijeci i tada počinje teći njegov aktivistički „staž“. U drugoj polovici 90-tih godina bavio se promicanjem i zaštitom ljudskih prava i sloboda, a 1997. godine postaje volonter i, nešto kasnije, zaposlenik Regionalnog ureda GONG-a u Rijeci u kojem je radio do 2009. godine uz jednu pauzu. U okviru projekta „Dobro upravljanje“ od travnja do srpnja 2007. godine vodio je 16 trodnevnih radionica o javnom zagovaranju u 16 gradova diljem Hrvatske. Upoznavanje i rad s aktivisticama i aktivistima civilnoga društva od Ploča do Pazina i od Belog Manastira do Varaždina jedno mu je od najvažnijih profesionalnih iskustava i najdražih osobnih uspomena. U prije spomenutoj pauzi, 2003. godine, napravio je „izlet u politiku“; s udrugom Moji lčići formirao je nezavisnu listu s kojom je pobijedio na izborima za članove vijeća Mjesnog odbora lčići (Opatija). U međuvremenu je bio član Savjeta za razvoj civilnog društva, Odbora za koordinaciju suradnje Grada Rijeke i udruga, Odbora za pitanja mladih Grada Opatije i drugih tijela. Član je Upravnog odbora udruge SMART, Nadzornog odbora Mreže mladih Hrvatske i Nadzornog odbora Vijeća mladih Istarske županije. Od 2009. godine vodi Deltu, udrugu koja je proizašla iz riječkog GONG-a. U proteklih devet godina vodi Liburnia film festival – Festival hrvatskog dokumentarnog filma u lčićima...

Emina Bužinkić rođena je 1984. u Sisku u kojemu je i odrasla nezadovoljna građanskom pasivnošću i društvenim sukobima, ali i odlučna u traženju promjene. Aktivna je u Mreži mladih Hrvatske u području zagovaranja unapređenja položaja mladih u Republici Hrvatskoj. Bavi se razmišljanjem, formuliranjem, pisanjem, educiranjem, zagovaranjem... Voditeljica je Studija o mladima za mlade. Od 2006. do 2009. bila je predsjednica Mreže mladih Hrvatske, a od 2009. do 2011. njezina glavna tajnica. Članica je Savjeta za razvoj civilnoga društva Vlade Republike Hrvatske, Nacionalnog odbora za ljudska prava i demokratsko građanstvo te Vijeća Predsjednika Republike Hrvatske za socijalnu pravdu.

Angažirana je u Centru za mirovne studije kroz mirovnu edukaciju i zagovaranje javnih politika izgradnje mira, posebice onih koje se tiču afirmacije položaja tražitelja/ica azila i azilanata. Na Mirovnim studijama vodi kolegij *Migracije i azil*. Trenutačno je zaposlena u Documenti – Centru za suočavanje s prošlošću kao programska koordinatorica. Trudi se biti neposlušna. Mašta o svijetu bez „granica”.

Dr. sc. Bojana Ćulum znanstvena je novakinja na Filozofskom fakultetu u Rijeci i asistentica na Odsjeku na Pedagogiju. Angažirana je na projektima: Sveučilište i vanjsko okruženje u kontekstu europskih integracijskih procesa i Akademska profesija i društvena očekivanja: izazovi civilne misije sveučilišta (ESF – Europska znanstvena zaklada). Školovala se u Hrvatskoj i inozemstvu; stekla je naslov profesorice informatike i pedagogije na temu *Škola u promociji volontiranja: hrvatsko i američko iskustvo*, kasnije je magistrirala društvene znanosti, polje odgojnih znanosti, grana visokoškolska pedagogija na temu: *Analiza i projekcija razvoja civilne misije sveučilišta u Hrvatskoj*. Doktorirala je na temi *Sveučilišni nastavnici i misija sveučilišta: stavovi, uvjeti i implikacije za integraciju civilne misije sveučilišta*. Aktivna je u organizaciji civilnog društva SMART kao vanjska suradnica, trenerica i konzultantica.

Monika Rajković rođena je 1986. u Varaždinu. Nakon završenog preddiplomskog i diplomskog studija Odsjeka za pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu stječe naziv magistre pedagogije sa završnim radom na temu *Pravo na obrazovanje Roma u Hrvatskoj u europskom kontekstu*. Prošlogodišnja je polaznica Studija o mladima za mlade u okviru kojih je objavila sljedeće članke: *Europska dimenzija u obrazovanju – sadržaj, vrijednosti*. U: Mladi i društvo – pitanje identiteta. Bilten studija o mladima za mlade, 01/2010.; Kranjec, J., Preveden, A. & Rajković, M. (2010). *Učimo li iz povijesti graditi budućnost*. U: Sudjelovanje mladih u razvoju politika za mlade. Bilten studija o mladima za mlade, 02/2010. te *Obrazovanje o ljudskim pravima i za ljudska prava*. U: Obrazovanje mladih za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Bilten studija o mladima za mlade, 12/2010. U Mreži mladih Hrvatske radi kao koordinatorica programa Jačanja kapaciteta organizacija mladih te je suvoditeljica Studija o mladima za mlade.

Bilješke

Bilješke

